

ΕΦΥΡΑ

Ο λόφος «Ξυλόκαστρο» ή «Ξυλόκαστρα», αποτελεί τμήμα λοφοσειράς που εισέρχεται στην πεδιάδα της Αχερουσίας για να καταλήξει κοντά στην συμβολή του ποταμού Αχέροντα με τον παραπόταμο Κωκυτό. Η προϊστορική ακρόπολη, που σώζεται στην κορυφή του λόφου, ταυτίζεται από την έρευνα με την Εφύρα, σύμφωνα με την τοπογραφία της περιοχής, αλλά και τις αναφορές των αρχαίων πηγών (Θουκυδίδης, Πίνδαρος κ.ά.), ενώ το τοπωνύμιο αναφέρεται συχνά και στα Ομηρικά έπη. Σύμφωνα με τα ανασκαφικά δεδομένα, η Εφύρα ακμάζει κατά την Ύστερη Εποχή του Χαλκού (14ος αι. π.Χ.) με την παρουσία Μυκηναίων αποίκων. Η ανθρώπινη παρουσία στον χώρο συνεχίζεται με βεβαιότητα μέχρι και την ελληνιστική περίοδο (3ος αι. π.Χ.).

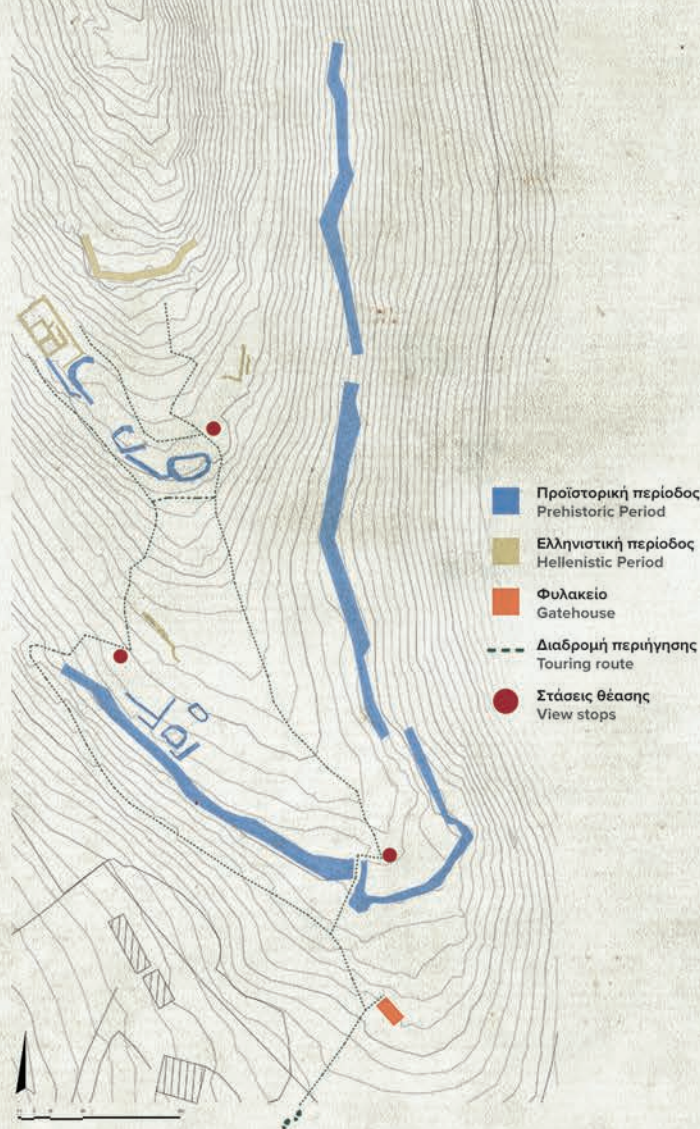
Τρεις επάλληλοι περίβολοι αποτελούν το κυριότερο χαρακτηριστικό του αρχαιολογικού χώρου. Ο εξωτερικός και ο μεσαίος, κατασκευάστηκαν με την «κυκλώπεια» τεχνική τον 14ο ή τον πρώιμο 13ο αι. π.Χ., ενώ ο αποσπασματικά σωζόμενος περίβολος της κορυφής ανήκει χρονολογικά στην πρώιμη ελληνιστική περίοδο. Ο πρώτος περίβολος θεωρείται οχυρωματικός και φέρει μνημειακού χαρακτήρα είσοδο-πύλη στην νότια πλευρά του. Ο δεύτερος περίβολος χαρακτηρίζεται αναλημματικός, καθώς στο άνδηρο που συγκρατεί εντοπίσθηκαν τα κυριότερα μνημεία του αρχαιολογικού χώρου. Πρόκειται για τρεις προϊστορικούς ταφικούς τύμβους της Ύστερης Εποχής του Χαλκού. Κατά τους ελληνιστικούς χρόνους, βόρεια των τύμβων κατασκευάστηκε μεγάλο ορθογώνιο κτήριο. Διάσπαρτα στον αρχαιολογικό χώρο διασώζονται υπολείμματα κτηρίων ή άλλων κατασκευών που δεν έχουν μέχρι στιγμής ερευνηθεί. Τρίτος περίβολος σώζεται αποσπασματικά στην κορυφή του λόφου.

ΕΡΗΥΡΑ

The hill of Xylokaastro or Xylokastra is part of the hillside which enters the plain of Acherusian to end up near the confluence of the Acheron River and its tributary Kokytos. The prehistoric acropolis on the hill of Xylokaastro has been identified as ancient Ephyra based on historical references by Thucydides. The name is mentioned in other ancient sources and its presence in the Homeric epics is quite common.

Ephyra, according to archaeological evidence, flourished during the Late Bronze Age (14th century BC) with the presence of Mycenaean settlers. Human presence can be detected also during the Hellenistic Period.

The three successive enclosures are the main feature of the site. Outer and mid enclosures were constructed with the "Cyclopean" technique in the 14th or in the early 13th century BC, while the fragmentary surviving enclosure of the hill belongs to the early Hellenistic Period. The first enclosure is considered to be defensive and has a monumental entrance gate on the south side. The second enclosure, is considered to be a retaining wall, as its terrace contains the main monuments of the site. These are three prehistoric burial tumuli of the Late Bronze Age. During the Hellenistic Period, north of the tumuli, a big rectangular building was constructed. Scattered remains of buildings or other structures are not yet investigated. The third enclosure is preserved fragmentarily on the top of the hill.

Συγγραφή/επιμέλεια κειμένων:

Α. Αγγέλη, Δ. Δρόσου, Αθ. Κεραμάρη - Αρχαιολόγοι, Αθ. Μπουζάκη - Αρχ. Μηχανικός

Το παρόν φυλλάδιο υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του έργου
«Ανάδειξη αρχαιολογικών χώρων Νεκρομαντείου και Εφύρας»

ΕΡΓΟ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Authoring/copy-editing:

A. Aggeli, D. Drosou, A. Keramari - Archaeologists, A. Bouzaki - Architect

The present leaflet was financed by the project "Enhancement of the archaeological sites of Nekromanteion and Ephyra"

PROJECT CO-FINANCED BY THE EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND

ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΠΡΕΒΕΖΑΣ
EPHORATE OF ANTIQUITIES OF PREVEZA

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΝΕΚΡΟΜΑΝΤΕΙΟΥ & ΕΦΥΡΑΣ

ARCHAEOLOGICAL SITES OF NEKROMANTEION & EPHYRA

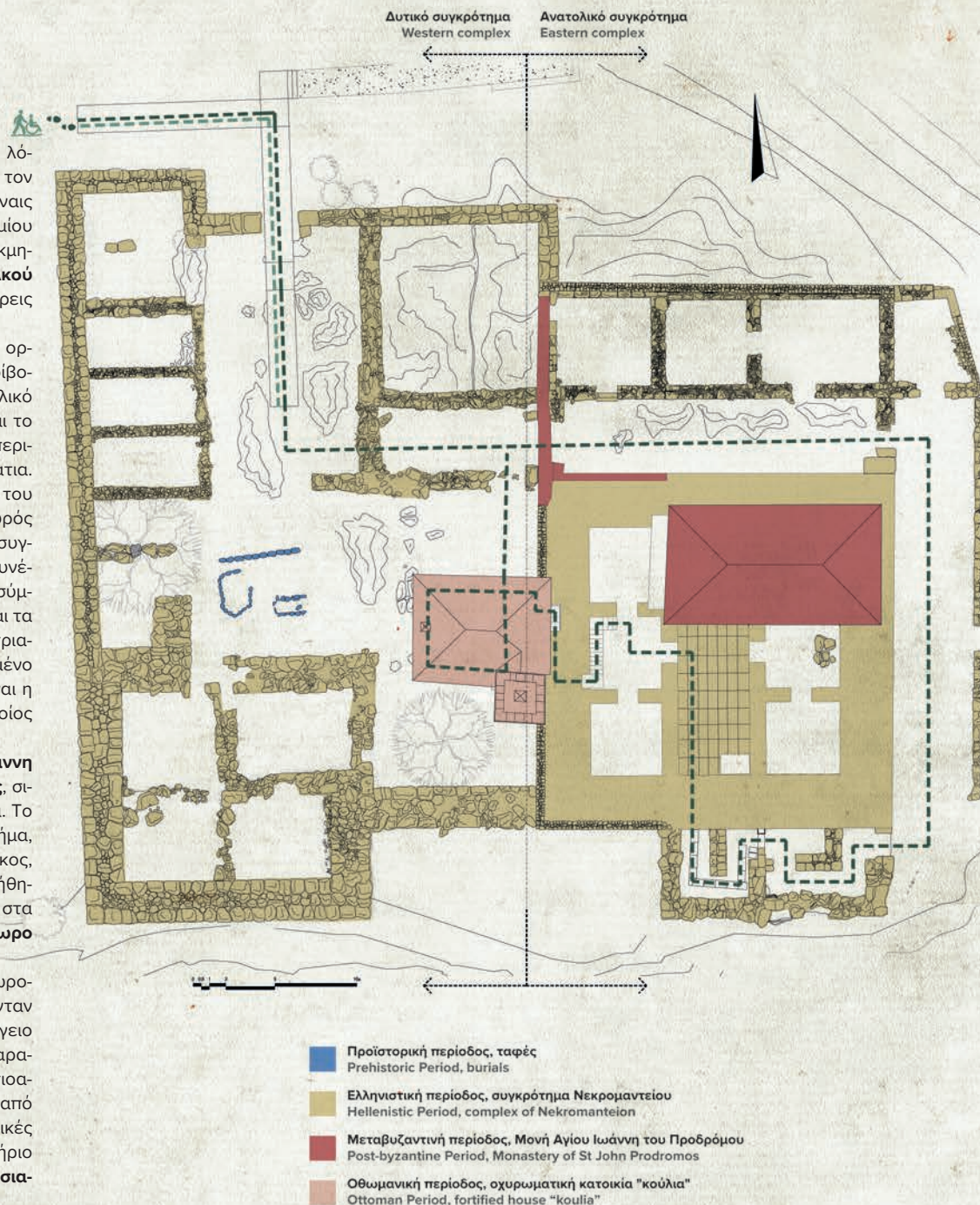
Ο ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΤΟΥ ΝΕΚΡΟΜΑΝΤΕΙΟΥ ΤΟΥ ΑΧΕΡΟΝΤΑ

Το ελληνιστικό συγκρότημα στην κορυφή του λόφου του **Τιμίου Προδρόμου** ερευνήθηκε από τον καθηγητή **Σ. Δάκαρη**, υπό την αιγίδα της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας και του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Η ανθρώπινη παρουσία στο λόφο τεκμηριώνεται ήδη από την **Υστερή Εποχή του Χαλκού** (16ος - 11ος αι. π.Χ.), οπότε και χρονολογούνται τρεις ταφές, κεραμική και ποικίλα μικροαντικείμενα.

Στους ελληνιστικούς χρόνους χρονολογείται το ορθογώνιας κάτοψης συγκρότημα, με ισχυρό περίβολο και είσοδο στη βόρεια πλευρά. Στο ανατολικό τμήμα (τέλη 4ου - αρχές 3ου αι. π.Χ.) βρίσκεται το κεντρικό κτήριο, με υπόγεια αίθουσα, το οποίο περιβάλλεται από διαδρόμους και βοηθητικά δωμάτια. Στο δυτικό τμήμα, που προστέθηκε στα τέλη του 3ου αι. π.Χ., βρίσκεται υπαίθριος χώρος, ισχυρός πύργος, χώροι διαμονής και αποθήκευσης. Το συγκρότημα πυρπολήθηκε τον 2ο αι. π.Χ. και στη συνέχεια σταδιακά εγκαταλείφθηκε. Ο **Σ. Δάκαρης**, σύμφωνα με τις ιστορικές και φιλολογικές πηγές και τα ποικίλα ευρήματα (ειδώλια Περσεφόνης, δημητριακοί καρποί κ.α.), ταύτισε τα ερείπια με το φημισμένο **Νεκρομαντείο του Αχέροντα**. Διαφορετική είναι η ερμηνεία του Γερμανού ερευνητή D. Baatz, ο οποίος θεώρησε ότι πρόκειται για οχυρή αγροικία.

Μετά τον 15ο αιώνα ιδρύθηκε η **Μονή Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου Λυκούρεσης** ή **Μονή Θάνεζας**, σιναϊτικό μετόχι, με σημαντική ακίνητη περιουσία. Το μοναστήρι, με καθολικό και κελιά στο βόρειο τμήμα, περιβαλλόταν από υψηλό μανδρότοιχο. Ο ναΐσκος, με κωδωνοστάσιο στη δυτική όψη, τοιχογραφήθηκε, σύμφωνα με χαμένη σήμερα επιγραφή, στα 1740, από τους αδερφούς **Νικόλαο** και **Θεόδωρο** από το **Λοζέτσι Ιωαννίνων**.

Στο α΄ μισό του 19ου αιώνα κατασκευάστηκε διώροφη οχυρή κατοικία (κούλια). Στον όροφο βρίσκονταν οι χώροι διαμονής, με κεντρική εστία και στο ισόγειο ο κύριος αποθηκευτικός χώρος. Τον αμυντικό χαρακτήρα του κτηρίου φανερώνει ο πύργος στη νοτιοανατολική γωνία της οικίας, καταχύστρα πάνω από την κεντρική είσοδο του ισόγειου και περιμετρικές τυφεκιοθυρίδες. Κατά τα έτη 2011-2015 το κτήριο αποκαταστάθηκε και λειτουργεί πλέον ως **εκθεσιακός χώρος**.

THE ARCHAEOLOGICAL SITE OF THE NEKROMANTEION OF ACHERON

The Hellenistic complex on the top of **Timios Prodromos'** hill was excavated by professor **S. Dakaris**, with the support of the Archaeological Society of Athens and the University of Ioannina. Human presence on the hill is verified since the **Late Bronze Period** (16th - 11th century B.C.) by three burials, clay pottery and various small findings.

The rectangular ground plan complex of Hellenistic Period has a strong enclosure wall and an entrance at the northern part. The eastern part (late 4th - early 3rd century B.C.) consists of the main building with the underground hall and the surrounding corridors and auxiliary rooms. At the western part, an extension added to the initial building during the late 3rd century B.C., there are an open area, a fortified tower, storage rooms and residences. The complex was torched on the 2nd century B.C. and gradually it was abandoned. S. Dakaris identified the complex as the famous **Nekromanteion of the Acheron**, according to the historical and philological sources and the various findings (idols of Persephone, grains etc.). A different interpretation of the German researcher D. Baatz considers it to be a fortified rural house.

After the 15th century, the **Monastery of Ag. Ioannis Prodromos of Lykouresi** or **Monastery of Thaneza**, a metochion of Mount Sinai with a large property was established. The Katholikon and the cells of the Monastery on its northern part were surrounded by a high enclosure wall. The small chapel had its belfry at its western side and was frescoed in 1740 by the siblings **Nikolaos** and **Theodoros** from **Lozetsi of Ioannina**, according to an inscription that no longer exists.

During the first half of the 19th century a two-storey fortified house (koulia) was constructed. On the first floor, there was the residence area with the fireplace, while on the ground floor there was the main storage room. The defensive character of the building is proved by the tower, located at the southeastern edge of the house, the murder-hole above the main entrance of the ground floor and the loophole embrasures around the walls. The building was restored during the years 2011-2015 and houses an **exhibition** open to the public.